శ్రీ విఖనస మహాగురవేనమః

వైఖానసము

ప్రచురణ :

శ్రీ మరీచి గ్రంథమాల

శ్రీ వైఖానస దివ్య సిద్ధాంత వివర్ధనీ సభ,

తిరుమల - 517 504

శ్రియై నమః

శ్రీ విఖనస మహాగురవేనమః

వైఖానసము

(రెండవ సంపుటము)

శ్రీ వైఖానస దివ్య సిద్ధాన్త వివరణ

సంకలనము :

వైఖానసాగమ ప్రవక్త, తిరుపతి

ప్రచురణ :

శ్రీ మరీచి గ్రంథమాల

శ్రీ వైఖానస దివ్య సిద్ధాంత వివర్ధినీ సభ, తిరుమల

1998

శ్రీ వైఖానస దివ్య సిద్ధాన్తము

by

వైఖానసాగమ ప్రవక్త, తిరుపతి

శ్రీ మరీచి గ్రంథమాల ప్రచురణ నెం. 3

ప్రథమ ముద్రణ : 1998

ప్రతులు : 5000

మూల్యం రూ. 2-50

ప్రతులకు :

కార్యదర్శి

శ్రీ వైఖానస దివ్యసిద్ధాంత వివర్ధినీ సభ

శ్రీ విఖనస ఆశ్రమం

రింగ్‌రోడ్

తిరుమల - 517 504 (ఆం. ప్ర.)

ముద్రణ :

వాణీ ప్రెస్

విజయవాడ - 520 002.

శ్రీ వేంకటేశాయనమః

పీఠిక

ప్రజలను తరింపచేయుట కొరకు భగవంతుడైన శ్రీమన్నారాయణ మూర్తి వైకుంఠమును వీడి భూలోకమునకు అర్చావతారియై వచ్చెను. శ్రీ స్వామి వారికి గల పర, వ్యూహ, విభవ, అంతర్యామి, అర్చా రూపములలో పర వ్యూహాదులు కష్ట సాధ్యములు. అర్చారూపములో పూజా నమస్కారాదులచే సులభముగా ముక్తి నిచ్చును. కలియుగములో మనలను తరింప చేయుటకు శ్రీ స్వామివారే దిగి వచ్చిరి.

వారికి అర్చన చేయు విధానమును ఏర్పరచి ప్రచారము చేయవలయు నని విఖనసుల వారిని ఆవిర్భవింప చేసిరి. శ్రీ విఖనసుల వారు నైమిశారణ్యము నకు విచ్చేసిరి. గృహ్య సూత్రమును రచించిరి. అర్చనా విధాన మంతయు నలుగురు శిష్యుల ద్వారా ప్రచారము గావించిరి. ఆ నల్వురు శిష్యులే భృగువు, అత్రి, మరీచి, కశ్యపాదులు. వారు వ్రాసిన గ్రంథములను శ్రీ వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రములందురు. పాడుకలో వైఖానసాగమములనియూ పిలుతురు.

అందులో "భక్త్యా భగవన్తం నారాయణ మర్చయేత్" అని మూల సిద్ధాన్తమును చెప్పి దానికి వివరములు యిచ్చియున్నారు. శ్రీ సూత్రము, ఆగమములు సంస్కృత భాషలో యుండుటచే పామరులకు అందుబాటులో లేకయున్నవి. శ్రీ వైఖానస దివ్య సిద్ధాన్తమును గురించి అందరికీ తెలియ చెప్పవలయునని తిరుమలలో గల దివ్య సిద్ధాంత వివర్ధినీ సభవారు సంకల్పించినారు. శ్రీ వైఖానసమును గురించి చిన్న చిన్న పుస్తకముల ద్వారా ప్రచారము చేయదలచి నారు.

మొదటిదిగా శ్రీ వైఖానసము వేసినారు. దాని తర్వాతదిగా ఈ పుస్తకమును మరీచి గ్రంథమాల ద్వారా ప్రచురించు చున్నారు. దీనిని తయారు చేసి నాలుగు రోజులలో వ్రాసి యిచ్చిన అజ్ఞాత వ్యక్తికి సభ యొక్క కృతజ్ఞతలు, ఈ గ్రంథమును ఆదరించి అందరూ చదువవలెనని ఆశిస్తున్నాను.

బుధజన విధేయుడు,

అర్చకం రామస్వామి దీక్షితులు

అధ్యక్షులు, S.V.D.S.V. సభ

తిరుమల

తిరుపతి

13-2-98

ఓం

శ్రియైనమః

శ్రీ విఖనస మహాగురవేనమః

శ్రీ వేంకటేశాయ నమః

శ్రీ వైఖానస దివ్య సిద్ధాన్తము

"భక్త్యా భగవన్తం నారాయణ మర్చయేత్"

శ్రీ లక్ష్మీవల్లభారమ్భాం విఖనో మునిమధ్యమామ్
అస్మదాచార్య పర్యన్తాం వన్దేగురు పరమ్పరామ్ ॥
వేదాన్త నిలయః శ్రీమాన్ కళ్యాణగుణసాగరః
భక్తప్రియో జగన్నాథః శ్రీనివాసో ఽస్తు మే హృది ॥
వేదాంత వంశాంబుధి పూర్ణచంద్రమ్
వేదాంత శాస్త్రోదధి కుంభయోనిమ్
వేదాంత విచ్ఛీవరదార్య శిష్యమ్
శ్రీమజ్జగన్నాథ గురుం ప్రపద్యే"
శ్రీ మద్గౌతమ గోత్రాయ గీతామృతప్రదాయినే
లక్ష్మీనృసింహ గురవే భగవంస్తే నమోనమః ॥

మానవ జన్మ ఎత్తిన ప్రతివారు మోక్ష మార్గమును కోరుకుంటారు. అనాదిగా ఈ ప్రయత్నము జరుగుతూనే వున్నది. ప్రపంచమునందలి అన్ని మతములయొక్క ధ్యేయము భగవంతుని సాన్నిధ్యమునకు చేరుటయే. భారతదేశములో యీ అంశముపై ఎక్కువగా కృషి చేసిన తత్త్వ దర్శకులు మన ఋషులు. వారు ఎన్నో విధములుగా ముక్తి మార్గమును చూపించినారు. అన్ని మార్గములు భగవంతుని చేరుటకు ఏర్పడినవే. వాటిలో విభేదములున్నవే గాని వివాదములు లేవు.

అందులో శ్రీ వైఖానస దివ్య సిద్ధాన్తము ఒక మార్గము. ఈ కలి కాలములో మానవులు అల్పాయుష్కులు, శిశ్నోదర పరాయణులు, అయి యున్నారు.

వారికి అతి సులభముగా యుండుటకు భక్తి, ప్రపత్తుల మార్గము ఏర్పరచబడినది. దానిని విపులీకరించుటయే ఈ వ్యాస పరంపరల ఉద్దేశ్యము.

"నిత్యం గృహే దేవాయతనేవా భక్త్యా భగవన్తం నారాయణ మర్చయేత్
తద్విష్ణోః పరమం పదం గచ్ఛతీతి విజ్ఞాయతే ॥

అని శ్రీ విఖనోముని స్పష్టముగా చెప్పియున్నారు.

భగవద్భక్తితో భగవదార్చన మోక్ష మార్గములలో అతి సులువైనది. భగవద్గీత 18 అధ్యాయములు గల గ్రంథము. అందులో శ్రీకృష్ణభగవానుడు 9 వ అధ్యాయము చివరిలో చెప్పిన భావమునే 18 వ అధ్యాయము చివరిలో కూడ అర్జునునకు ఈ విధముగా చెప్పియున్నారు.

మన్మనా భవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కురు.
మామే వైష్యసి యుక్త్వైవ మాత్మానం మత్పరాయణః ॥ 34 ॥

నీవు నన్ను గురించి ఆలోచించు మనసు కలవాడవు కమ్ము, నా భక్తుడవు కమ్ము. నాకు నమస్కరింపుము. నన్ను పూజింపుము. ఈ విధముగా నీ ఆత్మను భక్తితో నాయందుంచిన నన్నే పొందుదువు.

మన్మనాభవ మద్భక్తో మద్యాజీ మాం నమస్కురు
మామేవైష్యసి సత్యంతే ప్రతిజానే ప్రియోసిమే ॥ 65 ॥

'అర్జునా ! పై విధముగా చేసిన నీవు తప్పక నన్ను పొందుదువు. నీవు నాకు ప్రియుడవగుటచే వాగ్దానము **చేయుచున్నాను'** అని చెప్పెను. ఇది సత్యమని వాగ్దానము చేసి భగవానుడే స్వయముగా చెప్పియున్నారు. ఇంతకంటె స్పష్టముగా మనకెవ్వరు చెప్పెదరు. అందుచే "భక్త్యా భగవన్తం నారాయణమర్చయేత్" అను శ్రీ సూత్ర వాక్యమును ఈ వైఖానస దివ్య సిద్ధాన్తముగా తీసుకొనబడినది. ఈ వ్యాసములలో భక్తిపైననూ, భగవంతుడైన శ్రీమన్నారాయణుని గురించియూ, అర్చనా విధానముల పైననూ ఆగమములు, శాస్త్రములు చెప్పిన విషయములు వివరించబడును.

ప్రతివారు యింటియందు శ్రీమన్నారాయణుని పటము పెట్టుకొని, వుదయము స్నానము చేసి భక్తితో నమస్కరించిన చాలును. అవకాశము గలవారు పూజాది కార్యక్రమములు చేయవచ్చును. భక్తితో ఒక్కమారు

"శ్రీమన్నారాయణ చరణౌ శరణం ప్రపద్యే" అని నమస్కరించిన చాలును ఇది క్రమము తప్పకుండా ప్రతి దినమూ చేయవలయును. ఒక్కసారి ఆర్తితో "గోవిందా" అంటే కాపాడుతున్న కలియుగ దైవము శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారని మనందరికీ తెలుసు. ఎప్పుడో కష్టము వచ్చినపుడు కాక అనుదినము తలచుకోవటం అవుసరము. ఆయన దయ కలిగిననాడు అనుక్షణము తలచుకుంటాము. జీవరాసులనన్నింటినీ అనుక్షణమూ కాపాడి, పోషించుచున్న ఆ దివ్యమంగళ విగ్రహమూర్తిని స్మరించుదాము. శ్రీస్వామి వారి అనుగ్రహముతో మనమెలా సుఖముగా జీవించ కలుగుచున్నామో ఆలోచించి తెలుసుకుందాము.

మనము ఎన్నోరకాల పూలను ప్రతి వుదయం చూస్తుంటాము. వాటి కా రంగు, రుచి, వాసన ఎలా వస్తున్నాయి ? ఒక్క నిమిషం ఆలోచించుదాము. అదే విధముగా ప్రకృతిని పరిశీలించి ఎన్నో విషయాలు తెలుసుకోవచ్చును. ఎన్నో, ఎన్నో, ఎన్నెన్నో అద్భుతాలు, ఆశ్చర్యాన్ని, ఆనందాన్ని కలుగ చేసే విషయాలు. శ్రీ స్వామివారి అద్భుత లీలలను చూస్తున్నాము కాని ఆలోచించటం లేదు. దీన్ని వారి వారి అనుభవాలకు, ఆలోచనలకు వదలి అసలు విషయానికి వద్దాము.

వేదాంతము

భారతదేశములో వివిధ పద్ధతులు ప్రచారము చేయబడినవి. వాటిలో ముఖ్యమైన మార్గములు ఏవంటే :

1) చార్వాకులు
2) జైనులు
3) బౌద్ధులు
4) న్యాయ దర్శనము
5) వైశేషిక దర్శనము
6) పూర్వమీమాంస
7) ఉత్తరమీమాంస
8) సాంఖ్య దర్శనము
9) యోగదర్శనము

వీనిలో ఉత్తర మీమాంస అనునది ప్రస్తుతాంశము. శ్రీ వ్యాసమహర్షి బ్రహ్మ సూత్రములను రచించినారు. దీని నాధారముగా తీసుకొని ప్రచారమయినదే ఉత్తర మీమాంస అనునది. దీనినే వేదాన్త దర్శనమని కూడ పిలుతురు.

ఈ బ్రహ్మ సూత్రములకు భాష్యములు వ్రాసిన వారిలో ప్రముఖముగా నల్గురిని చెప్పవచ్చును. వారు :

1) శ్రీ ఆదిశంకరాచార్యులవారు

2) శ్రీ రామానుజులవారు

3) శ్రీ మధ్వాచార్యులవారు

4) శ్రీ శ్రీనివాసమఖి

శ్రీ ఆదిశంకరాచార్యులవారు అద్వైత సిద్ధాంతమును స్థాపించిరి. శ్రీ రామానుజులవారు విశిష్టాద్వైతమును, శ్రీ మధ్వాచార్యులవారు ద్వైత సిద్ధాన్తమును, శ్రీ శ్రీనివాసమఖి లక్ష్మీవిశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతమును నెలకొల్పిరి.

అందరూ ప్రకృతి, జీవుడు, ఈశ్వరుడు అనువాటిని అంగీకరించిరి. వారి మధ్యగల సంబంధములు చెప్పుటలో తేడా కలదు. అందరూ కర్మమార్గము, భక్తి మార్గము, జ్ఞాన మార్గములను వివరించిరి. యోగ మార్గమును కూడ వివరించిరి. అయితే ఈ మార్గములను సమన్వయపరచుటలోను, ఆచరించుటలోను కొంత వ్యత్యాసమును చెప్పిరి. వాటి లోతులలోనికి మనము వెళ్ళుట లేదు. మనము వారు చెప్పినవాటిలో భక్తి మార్గమును తీసుకుని ఆ దిశలో పయనించబోవుచున్నాము.

భక్తిని గురించి శ్రీ నారద మహర్షి నారద భక్తి సూత్రములు, శాండిల్య మహర్షి శాండిల్య భక్తి సూత్రములు రచించిరి. ఇవిగాక భాగవత పురాణము, విష్ణు పురాణము, పాంచ రాత్రాగమములు, వైఖానసాగమములు భక్తిప్రపత్తులను చక్కగా వివరించినవి.

వైఖానస గ్రంథములు

వైఖానస గ్రంథములలో ఈ దిగువ గ్రంథములు చూడవలయును.

1. భృగ్వత్రి మరీచి కశ్యపాదుల గ్రంథములు
2. శ్రీ వైఖానస గృహ్య సూత్రము
3. లక్ష్మీ విశిష్టాద్వైత భాష్యము - శ్రీనివాసమఖి విరచితము
4. ఉత్తమ బ్రహ్మ విద్య - శ్రీనివాసమఖి
5. ఉత్తమ బ్రహ్మ విద్యాసారము - సుందరరాజ భట్టాచార్య
6. శ్రీ వైఖానస మహిమమంజరి - శ్రీనివాసమఖి
7. శ్రీ వైఖానస సిద్ధాన్తలేశాదర్శము - శ్రీకృష్ణ భట్టాచార్య
8. శ్రీ వైఖానసోపాఖ్యానము - వాడపల్లి కృష్ణమాచార్య
9. శ్రీ వైఖానస వైభవము - పార్థసారధి భట్టాచార్య
10. మోక్షోపాయ ప్రదీపిక -
11. సజ్జన సంభవము - వేంకటనాథ
12. గృహ్యాసూత్ర ధర్మ నిర్ణయము - విక్కిరాల రాఘవాచార్యులు
13. శ్రీ వైఖానస ధర్మ ప్రశ్నము - పార్థసారధి భట్టాచార్య
14. దశవిధ హేతు నిరూపణము - శ్రీనివాసమఖి
15. శతప్రమాణ దీపిక - వాడపల్లి కృష్ణమాచార్య
16. వైఖానసాగమము - యస్. కె. రామచంద్రరావు

ఇవి వైఖానస భగవచ్ఛాస్త్రములలోని విషయములను యితర శ్రుతి, స్మృతి పురాణేతిహాసములలోని అంశములతో చేర్చి వ్రాయబడిన గ్రంథములు. వీటిలో అక్కడక్కడ ఇతర ఆగమములపైననూ, **సూత్రములపైననూ** పాంచరాత్రముపైననూ విమర్శలుండవచ్చును. ఆనాటి కాలపరిస్థితులను బట్టి వైఖానసులు ఆగర్భ చక్రాంకితులనియూ, తప్త చక్రాంకణము అవుసరము లేదనియూ వాదించబడినది. అట్టి గ్రంథములు యింకనూ కలవు. ఆ వాదనలు, చర్చలు యిప్పుడవుసరము లేదు.

భగవంతుని చేరుటకు ఎన్నో మార్గములు కలవు. యితర పద్ధతులను సాంప్రదాయములను విమర్శించుట అనవసరము. ఒకరి పద్ధతిని మరొకరు

గౌరవించుట వలన నష్టము లేదు. గనుక వడగల బొట్టు పెట్టవలయునా, తెంగల బొట్టు పెట్టవలయునా అను అంశముపైననూ, తప్త చక్రాంకణ విషయముపైననూ చర్చలు, వాదనలు ప్రస్తుతాంశము కాదు. కుల మత విచక్షణ లేకుండా, వర్ణ భేదము, ఆశ్రమ భేదము లేకుండా ప్రతి జీవరాశియు భగవంతుని చేరుటకు అర్హులే. అయితే భగవద్భక్తి, భగవంతునిపై విశ్వాసము వుండుటకు మన ప్రయత్నము అవుసరము. భగవంతుని ద్వేషించినవారికి కూడ మోక్షము కలిగినట్లు పురాణములలో కలదు. భగవంతుని ప్రేమించి భక్తితో మోక్షమును సంపాదించు మార్గమును వైఖానస శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి.

విమానార్చన కల్పము

శ్రీ మరీచి మహర్షి విమానార్చన కల్పములో 88 వ పటలములో ఇట్లు చెప్పెను.

అథా ఽయం దేహః జన్మకృత్వా భార్యామయ పాశనిబంధితో భగవన్మాయయా మోహితత్వాత్ కామ క్రోధ లోభ మోహ మదమాత్సర్య హింసా ఽ ఽదీని కరోతి.

యోనిద్వారేణ నిష్క్రమ్య పునః పునః పాపీయసీం యోనిం ప్రాప్య పునర్జాయమాన స్వర్గ నరక ఫలేషు కర్మసు ప్రవర్తతే.

భావము : ఈ దేహముతో మానవ జన్మను ధరించి భార్య, బిడ్డలు అను సంసార బంధములో చిక్కుకొని భగవంతుని మాయలో పడి కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్య హింసాది కార్యములు చేయుచున్నాము. తిరిగి తిరిగి వివిధ యోనులలో జన్మించి స్వర్గమును పొందుటకు నరకమును పొందుటకు వివిధ కర్మలు చేయుచున్నాము.

ఈ బంధమునుంచియూ, ఈ పునర్జన్మ చక్రమునుంచియూ తప్పించుకొను మార్గమున్నదా అని ఆలోచించి దానికి మార్గమును చెప్పుచున్నారు.

తస్మాద్భగవన్మాయయా మోహితత్వాద్భగవన్తం సమాశ్రిత్య భక్త్యా నారాయణ ముపాసీత.

తదుపాసనా త్సో ఽపి భక్తవత్సలత్వా ద్భక్తాను కంపయా స్వమాయాం విమోచయతి.

భావము : భగవంతుని మాయ వలన మోహము చెందిన మనము భగవంతుని ఆశ్రయించి భక్తితో నారాయణుని ఉపాసించవలయును. ఆ ఉపాసన వలన భక్తవత్సలుడైన భగవంతుడు భక్తుని కరుణించి ఆ మాయనుంచి విమోచనము కలుగునట్లు చేయును.

తత ఆత్మాసమ్యక్ జ్ఞానం ప్రవిశతి.

పశ్చాదాశ్రమ ధర్మయుక్తో భగవదారాధనం కరోతి

భావము : ఆత్మను తెలుసుకొను జ్ఞానము కలుగును. ఆ తర్వాత ఆశ్రమ ధర్మముల నిర్వహించుచూ భగవదారాధనము చేయును.

తదారాధనేన సంసారార్ణవ నిమగ్నో జీవాత్మా పరమాత్మానం నారాయణం పశ్యతి

స్యో ఽప్య పునరావృత్తికం దివ్యలోకం ప్రాపయతి. పశ్చా త్కృతకృత్యో భవతి.

భావము : భగవదారాధన వలన సంసారములో నిమగ్నుడైన జీవాత్మ పరమాత్మయగు నారాయణుని చూచును. పునర్జన్మ లేని దివ్య లోకమును పొందును. కృతకృత్యుడగును.

సంసార బంధన వాసనాన్ముక్తిర్మోక్షః

భావము : ఈ సంసార బంధమనే వాసననుంచి ముక్తి పొందుటయే మోక్షమనబడును.

గనుక భగవదారాధన వలన మోక్షము కలుగునని స్పష్టముగా చెప్పబడినది. ఆ భగవదారాధన గూర్చి చెప్పుచున్నారు.

అథ భగవత్ సమారాధానం చతుర్విధం భవతి.

జప హోతా ఽర్చన ధ్యానానీతి

భావము : భగవదారాధన నాలుగు విధములు. అవి జపము, హోమము, అర్చన, ధ్యానము అనునవి.

గృహే దేవాయతనేవా వైదిక మార్గేణ ప్రతిమాదిషు పూజయేత్తదర్చనం

తేష్వర్చనం సర్వా ఽర్థ సాధనం స్యాత్

భావము : గృహము నందుగాని, దేవాలయమందు గాని వైదిక మార్గములో ప్రతిమలను (విగ్రహాదులను), పటములను పూజించుటయే అర్చన

యనబడును. పై నాలుగు మార్గములలో అర్చనా విధానము సర్వార్థ సాధనమైయున్నది.

అర్చనా విధానములో భక్తి, కర్మ, జ్ఞాన, అష్టాంగ యోగములన్నియూ కలసియుండును. అందుచే అర్చనా విధానము శ్రేష్ఠ మని చెప్పబడినది.

కాశ్యప జ్ఞానకాండ

శ్రీకశ్యప మహర్షిచే జ్ఞానకాండ 20 వ అధ్యాయములో భక్తిని గూర్చి యిట్లు చెప్పబడినది.

భక్తిరేవ పరా పుణ్యా భక్తిరేవ శుభప్రదా

.....సర్వసిద్ధి ఫలప్రదం సర్వదేవైరభీష్టితం సర్వయోగిభిరర్చితం సర్వ వేదార్థ వేదితం పరాత్పరం పుణ్యం వైష్ణవం పదం ప్రాప్నుయాదితి విధి దృష్ట విధానేన శక్తితః కర్తుమారభేత.

భావము : భక్తియే పుణ్య సాధనము. భక్తియే అన్ని ఉత్తమ శుభముల నిచ్చును. సర్వసిద్ధి ఫల ప్రదమును సర్వ దేవతలచే ప్రశంసింపబడునదియు సమస్త యోగిపుంగవులచే అర్చింపబడునదియు సకల వేదార్థ సారమును పరము కంటె పరమైనదియు పుణ్యమైనదియగు వైష్ణవ పదమగు శ్రీ వైకుంఠము సిద్ధించును. ఈ విధముగా తెలుసుకొని శాస్త్రములందుపదేశింపబడిన రీతిని శక్తివంచన చేయక భక్తితో భగవదారాధనము చేయుట కారంభించవలయును.

అంతేకాదు, విష్ణుపూజ అందరికీ అందుబాటులో వున్నది.

అథవిమాన విధానం వ్యాఖ్యాస్యామః. విమానమిత్యత్ర విష్ణోః. తద్విమానార్చనా పుణ్యా, సర్వక్రతు ఫలప్రదా, సార్వజన్యా చిరస్థాయినీ. విష్ణుపూజాం వినా వేదాః శాస్త్రాణి ఆచారసమ్పదః శుభదా న భవన్తి.

భావము : విష్ణు పూజ సర్వ క్రతువులు చేసిన ఫలము నిచ్చును. అందరికీ అందుబాటులో నున్నదియు, చిరకాల ముండునదియైయున్నది. విష్ణుపూజ లేని ఏ కార్యములు శుభముల నీయవు.

అందువలన భగవదాలయ నిర్మాణము, భగవత్ప్రతిష్ఠా, భగవదర్చనము, భగవంతుని విశేష పూజలు, ఉత్సవములు మొదలగు అంశములు వైఖానసాగమ గ్రంథములలో విపులముగా చెప్పబడినవి.

శ్రద్ధా భక్తీ పురస్కృత్య వైఖానస శాస్త్ర సిద్ధం యథాశక్త్యారభేతేతి విజ్ఞాయత.

భావము : వైఖానస శాస్త్రానుసారము శ్రద్ధాభక్తులతో యథాశక్తిగా భగవదారాధనము నారంభించవలయును.

ప్రకీర్ణాధికారము

కలియుగములో మానవుల ప్రవర్తన, వారి కష్టాలు, వారి అశక్తతలను వివరించుచూ వారు అతి తేలికగా భగవంతుని చేరుటకు భక్తి ప్రపత్తి మార్గములు శ్రేష్ఠమని భృగుమహర్షి ప్రకీర్ణాధికారములో చెప్పియున్నారు. అవి ఏమంటే :

అసూయా నిరతాస్సర్వే దంభాచార పరాయణాః
ప్రజాశ్చాల్పాయుష స్సర్వే భవిష్యన్తి కలౌ యుగే ॥ 26 ॥
వ్యాజధర్మపరాస్సర్వే వృథాహంకార దూషితాః
సర్వమాక్షిప్యతే నిత్యం నరైః పండితమానిభిః ॥ 29 ॥
అహమేవాధిక ఇతిసర్వో వివద తే జనః
అధర్మలోలుపాస్సర్వే తథా చైవ ద్విజాతయః ॥ 30 ॥
భవిష్యన్తి నరాస్సర్వే సదా క్షుద్భయ కాతరాః
కలౌనరా భవిష్యన్తి స్వల్పభాగ్యా బహుప్రజాః ॥ 39 ॥
మైత్రీ పరజనే భూయాద్వైరం చ స్వజనే భవేత్
పుత్రాః పితృషు జీవత్సు మ్రియన్తే చ తదగ్రతః ॥ 50 ॥
పరావమాన నిరతా ఆత్మస్తుతి పరాయణాః
పరస్వహరణోపాయ చిన్తకా స్సర్వదా నరాః ॥ 63 ॥
విష్ణుభక్తి పరం నస్యాన్మనః కస్యా ఽపి జాతుచిత్
దేవపూజాపరం దృష్ట్వా సర్వే పరిహసన్తి చ ॥ 82 ॥

అర్థము సులభముగా తెలియుచున్నది గాన భావము వ్రాయలేదు. పైన చెప్పినవి కొన్ని మాత్రమే. షుమారు 140 శ్లోకములలో యుగధర్మములు చెప్పబడినవి. అయితే దీనికి ఉపాయము లేదా ? అని సందేహము రావచ్చును, వున్నది. అదే భక్తితో భగవంతుని ఆరాధించుట అని చెప్పబడినది.

భక్త్యా కృతేనార్చనేన తుష్టో దేవః ప్రజాపతేః
పూజాద్యనుగ్రహాయా ఽదావావిర్భూత శ్చతుర్భుజః ॥ 142 ॥

తస్మాత్తేనైవ రూపేణ శ్రియా లక్ష్మ్యా సమాయుతః
ధ్యేయ స్సేవ్యో ఽర్చనీయశ్చ సదా నారాయణో బుధైః ॥ 143 ॥
సాకారే ఽస్మిన్ కృతా పూజా స్తుతిర్వా ధ్యానమేవవా
విధినా శాస్త్రదృష్టేన తస్మిన్నేవ కృతా భవేత్ ॥ 144 ॥

భావము : భక్తితో కూడిన అర్చనతో దేవతలు, ప్రజాపతి తృప్తి చెందుదురు. అర్చనద్వారా అనుగ్రహించుటకు నారాయణుడు చతుర్భుజుడుగా ఆవిర్భవించెను. శ్రీ, భూ దేవేర్లతో శ్రీమన్నారాయణమూర్తిని శాస్త్ర విహితముగా అర్చించి తరించవలయును.

శ్రీనివాసే జనావాసే శ్రీనివాసః స్వయంహరిః
శ్రీనివాస స్సమాఖ్యాతో భూమావవతరిష్యతి ॥ 147 ॥

కలియుగ దైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారినే శ్రీనివాసుడని యందురు. ఆయన మనలనుద్ధరించుట కొఱకే అర్చామూర్తియై భూలోక మందవతరించెను. ఆయన ఏ విధముగా మన కోరికలు తీర్చుచున్నారో భక్తులందరికీ అనుభవమే. శ్రీ వైఖానసార్చనతో శ్రీ స్వామివారికి నిత్యనైమిత్తిక పూజలు, ఉత్సవములు నాటినుంచి నేటివరకు జరుగుచూ యున్నవి.

వైఖానసైర్మహాభాగై రర్చ్యమానం నిరన్తరమ్ ॥ 152 ॥

వారిని నిరన్తరము అర్చించు అవకాశము కల వైఖానసుల జన్మ అనిర్వచనీయము.

అర్చావతార మాహాత్మ్యం లోకేభ్యః ఖ్యాపయిష్యతి
దేవో ఽర్చక పరాధీనః సర్వం తేభ్యః కరిష్యతి ॥ 160 ॥

దేవుడు అర్చక పరాధీనుడు. అర్చావతార మహాత్మ్యమును అందరికీ తెలియపరచుటకే శ్రీ శ్రీనివాస ప్రభువు అవతరించి పిలిస్తే పలుకుచున్నారు. మీలో ఎవరైనా, ఎప్పుడైనా, ఎక్కడైనా సరే నా పిలుపుకు శ్రీ స్వామివారు పలుకలేదని చెప్పగలరా ? చెప్పలేము. అయితే ఆ పిలుపులో భక్తి, శ్రద్ధ, ఆర్తి, నీవే రక్షకుడవనే పరమ విశ్వాసము, నూటికి నూరుపాళ్ళు నిజాయితీతో కూడిన ప్రపత్తి యుండవలయును.

తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన భక్త్యా పరమయాయుతః

సమూర్త్యారాధనం కుర్యా న్నా ఽన్యథా ముక్తి మాప్నుయాత్ ॥ 208 ॥

అందుచే ప్రయత్నముతో భక్తితో భగవంతుడైన శ్రీమన్నారాయణ మూర్తిని ఆరాధించవలయును, ముక్తి పొందుటకు ఇదే సులభమైన మార్గము.

శ్రీకృష్ణభగవానుడు భగవద్గీతలో యిట్లు చెప్పెను భగవంతునికి ఎవరిపైనా ద్వేషముండదు. భక్తితో కొలిచినవారిని రక్షించుట ఆయన స్వభావము.

సమో ఽహం సర్వభూతేషు నమేద్వేష్యో ఽస్తి న ప్రియః

యే భజన్తి తు మాం భక్త్యా మయితే తేషు చాప్యహమ్ ॥ 29 ॥

నేనెవరిని ద్వేషింపను, ఎవరి యందును పక్షపాతము కలిగి ఉండను. నేనందరి యెడను సమానుడను. కాని భక్తితో అర్చన చేయువాడు నాకు ప్రియుడు. నా యందతడుండును. నేనుకూడ అతనికి ప్రియుడనైయుందును.

అపి చేత్సుదురాచారో భజతే మా మనన్యభాక్

సాధురేవ సమన్తవ్యః సమ్యగ్వ్యవసితో హి సః ॥ 30 ॥

మిక్కిలి దురాచారములు చేయువాడు కూడ నన్ను భజించినచో, అతడు సజ్జనుడుగనే పరిగణింపబడును. అయితే అతను అన్య విషయముల నాలోచించక, నిశ్చయాత్మక బుద్ధితో నన్ను భజించవలయును.

క్షిప్రం భవతి ధర్మాత్మా శశ్వ చ్ఛాన్తిం నిగచ్ఛతి

కౌన్తేయ ప్రతి జానీహి నమే భక్తః ప్రణశ్యతి ॥ 31 ॥

ఓ కౌంతేయా ! అతడు వెంటనే ధర్మాత్ముడై శాశ్వతమైన శాంతిని పొందును. నా భక్తుడెప్పుడు చెడిపోజాలడని ధైర్యముగా ప్రకటించుము.

నన్ను శరణు పొందినవారిని కుల మత వర్గ వర్ణ వివక్షత లేకుండా ఉత్తమ గతికి చేర్చెదనని శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ ప్రతిజ్ఞ చేసి గట్టిగా చెప్పియున్నారు. అంతకంటె ఏ విధముగా చెప్పవలయును. అందుచే భక్తితో భగవంతుడైన శ్రీమన్నారాయణమూర్తిని యింటి యందు గాని, దేవాలయము నందుగాని ఆరాధన చేసి ఉత్తమ గతిని పొందవలయును.

యజ్ఞాధికారము

మునులు అందరూ భృగు మహర్షిని సమీపించి, ప్రణమిల్లి ఒక ప్రశ్న అడుగుతారు.

కేన మార్గేణ కైర్మన్త్రైః కం దేవం నియతేన్ద్రియాః
సమర్చయన్తః పరమం పదం గచ్ఛేయు రవ్యయమ్ ॥ 3 ॥

ఏ మార్గముతో, ఏ మంత్రములతో ఏ దేవుని అర్చించిన పరమ పదము చేరవచ్చును.

దానికి భృగుమహర్షి అర్చనయొక్క గొప్పతనమును ఈ విధంగా చెప్పెను.

శ్రుత్యనుకూల మార్గేణ చతుర్వేదోద్భవైస్తథా
మన్త్రైస్సమస్త లోకేశ మర్చయే ద్ధరి మవ్యయమ్ ॥ 5 ॥
తేనైవ భక్త్యా వైకుంఠం సహసా స్వయమేవచ
లభతే తత్పదం నాస్తి నదైవం కేశవాత్పరమ్ ॥ 6 ॥

వేదవిహిత మార్గములో వేద మన్త్రములతో భగవంతుని అర్చించినచో వైకుంఠ ప్రాప్తి కలుగుననియూ, కేశవమూర్తి అనగా శ్రీమన్నారాయణ మూర్తిని మించిన దైవము లేదనియూ చెప్పెను.

శ్రీ వైఖానసాగమములో విష్ణుపారమ్యతను, విష్ణ్వారాధనను గూర్చి విశేషముగా చెప్పబడినది. విష్ణుమూర్తిని పంచమూర్తులుగాను, నవమూర్తులుగా కూడ ఆరాధన చేయవచ్చునని చెప్పబడినది. అంతేకాదు, ఆయనయొక్క పర, వ్యూహ, విభవ, అన్తర్యామి, అర్చన, స్వరూపములను వివరించి వాటి ప్రతిష్ఠా విధానము, అర్చనా విధానమును ఆగమ శాస్త్రములు విశదీకరించినవి. శ్రీస్వామివారితో పాటు ఆలయములో ఇతర దేవతలను ద్వారపాలకులు, ఆవరణ పాలకులు, విమాన పాలకులు మొదలైన అనేకమందిని ఆ యా స్థానములలో ప్రతిష్ఠించియో, ఆవాహన చేసియో పూజించవలయునని ఆ పద్ధతులను మంత్రములను ఆగమ శాస్త్రములలో చెప్పబడినది. విష్ణుమూర్తిని ప్రధానముగాను అన్యదేవతలను ఆయనతో పాటు వుండువారిగాను సర్వ దేవతార్చన చెప్పబడియున్నది. అంతేగాని ఏకేశ్వరోపాసన మాత్రమే చెప్పి యితర దేవతోపాసనను నిందించలేదు.

దేవతలు ఇంద్రాది పాలకులను, ఇంద్రాది పాలకులు ఆదిమూర్తిని ఆరాధిస్తుంటారు. భగవంతుడైన శ్రీమన్నారాయణమూర్తి వైకుంఠములో శ్రీదేవితోను, విష్వక్సేన, గరుడాదులతోను, ముక్కోటి దేవతలతోను, సాధ్య విద్యాధరులతోను, యక్షులు, కిన్నరులతోను, అష్టదిక్పాలకులతోను, దాసదాసీ జనముతో సర్వసంపత్తుతో సంతోషముతో యుండును. వారికొక ఆలయమును నిర్మించి భూలోకమునకు ఆహ్వానించుటతో పాటు మిగతావారిని కూడ ఆహ్వానించి ఆ యా స్థానములలో నిలిపి పూజించుటను ఆగమశాస్త్రములలో చెప్పబడినది. ఎవరి స్థానములు వారికిచ్చి, ఎవరెవరిని ఎంతవరకు ఏ విధముగా గౌరవించవలెనో తెలుసుకొనవలయును.

ఉదాహరణ ఒకటి చూద్దాము. ప్రభుత్వ యంత్రాంగమును చూద్దాము. అధ్యక్షుడు, ప్రధానమంత్రి, మంత్రులు, వివిధ రంగాలను పర్యవేక్షించు అధికారులు, ఆ యా శాఖలు అందులో పై అధికారినుంచి క్రింది స్థాయి వరకు వుద్యోగులు వుంటారు. ప్రజలు ఆ యా పనిని, ఆ యా అవుసరాన్ని బట్టి ఆ యా శాఖకు సంబంధించిన వుద్యోగస్థులను, అధికారులను, మంత్రులను ఆశ్రయిస్తారు, గౌరవిస్తారు. అంతమాత్రమున వారినే ఎల్లకాలములలో సర్వాధికారిగా పూజించరు. అందరికీ యజమాని ఒక్కడే వుంటాడు. అతడే దేశాధ్యక్షుడు.

అట్టి ప్రపంచాధ్యక్షుడు, సృష్టికారకుడు అయినవాడే ఆదిమూర్తి శ్రీమన్నారాయణుడు. ప్రభుత్వాన్ని గౌరవించటమంటే అందరు వుద్యోగస్థులను, అందరినీ గౌరవించటమే. అందుకే శ్రీకృష్ణ భగవానుడు భగవద్గీతలో ఏ దేవుని పూజించినా నన్ను పూజించినట్లేనని చెప్పినారు. అందరిలోనూ ఆయన వున్నాడు.

యే ఽప్యన్య దేవతా భక్తా యజన్తే శ్రద్ధయాన్వితాః
తే ఽపి మామేవ కౌన్తేయ యజన్త్య విధిపూర్వకమ్ ॥ 23 ॥

ఓ కౌంతేయా ! ఇతర దేవతలకు భక్తులై వారిని శ్రద్ధతో పూజించువారు నిజముగా నన్నే పూజింతురు. కాని వారిది సరియైన మార్గము కాదు.

అనన్యా శ్చిన్తయన్తోమాం యే జనాః పర్యుపాసతే
తేషాం నిత్యాభియుక్తానాం యోగక్షేమం వహామ్యహమ్ ॥ 22 ॥

సంపూర్ణ నిష్ఠతో అనన్య భక్తితో నన్ను పూజించువారి యోగక్షేమ భారమును నేను వహింతును అని చెప్పెను. ఈ శ్లోకము అందరికీ తెలిసినదే.

భగవంతుని పూజించటమంటే సామాన్యమైన పని కాదు, చాలా కష్టమైన పని అనుకోవద్దు. సంభారములతో, వేదమంత్రములతో పూజించుట మాత్రమే కాదు. అతి సులభ పద్ధతి కూడ చెప్పినారు.

పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం యోమే భక్త్యాప్రయచ్ఛతి
తదహం భక్త్యుపహృత మశ్నామి ప్రియతాత్మనః ॥ 26 ॥

ఎవరైనను ప్రేమతోను, భక్తితోను ఆకును గాని, పువ్వును గాని, పండును గాని, నీటిని గాని నాకు అర్పించినచో దానిని నేను అంగీకరింతును అని చెప్పెను. యింతకంటె సులభ మార్గమేమున్నది.

అందువలననే భక్తులు దేవాలయమునకు వెళ్ళునపుడు తులసీదళము, పూలు, కొబ్బరికాయ, పండ్లు తీసుకువెళ్ళుదురు. వాటిని అర్చకుడు భగవంతునికి సమర్పించి నివేదనానంతరము ప్రసాదముగా భక్తునికిచ్చును. దేవాలయములో భక్తునికి, భగవంతునికి సేవ చేయుచూ జీవితము గడుపు అర్చకుడు ధన్యజీవి. గృహములో భక్తుడే స్వయముగా భగవంతునికి పుష్పములు, తులసి సమర్పించి నివేదన చేసి అర్ఘ్యమిచ్చును. భగవంతునికి భక్తి శ్రద్ధలతో ఎప్పుడు, ఎక్కడ, ఏ విధముగా పూజ చేసినా చాలు. ఆయన సంతుష్టుడవుతాడు. అశక్తులైనవారు మనసారా స్మరించి ఒక్కసారి నమస్కరించిన చాలును. నమస్కారము చేయ వీలు లేనివారు మనసార స్మరించి శ్రీ స్వామివారి రూపమును భావించి "నారాయణా" అనియో "గోవిందా" అనియో అనుకున్న చాలును. భగవంతుడు సంతుష్టుడవుతాడు. దీనిని మానసీ పూజ యందురు. బేరపూజ చేయలేని అశక్తులు మానసీ పూజ చేయవలయును.

సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణంవ్రజ
అహం త్వాం సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామి మా శుచః ॥ 66 ॥

వివిధ ధర్మములను విడచి నన్ను శరణు పొందుము. అన్ని పాప ఫలితములనుండి నిన్ను విడిపింతును. శోకింపవలదు అని చెప్పెను. భగవంతుని శరణాగతి పొందినవానికి మోక్షము కలుగును.

క్రియాధికారము

ఇంతకుముందు మానసీపూజ అని చెప్పబడినది. అర్చన లేక పూజ యనునది రెండు విధములు. అవి మానసీపూజ, బేరపూజ అనునవి. క్రియాధికారము ప్రథమో౽ధ్యాయములో మానసీపూజను గురించి యిట్లు చెప్పబడినది.

వక్ష్యామి పూజనం విష్ణోః శ్రుణధ్వం సద్భిరాదృతమ్ ॥ 4 ॥
హృది ధ్యాయేత్ స్థితం పీఠం చతురశ్రం హిరణ్మయమ్
నానామణిగణ జ్వాలా దుష్ప్రేక్ష్యం శుభముజ్జ్వలామ్ ॥ 5 ॥
తస్యమధ్యగతం ధ్యాయే న్నారాయణ మనామయమ్
శుద్ధస్ఫటిక సంకాశం శంఖచక్రధరం పరమ్ ॥ 6 ॥
ఆసనా ద్యుపచారాణి మనసా తస్య భావయేత్
ఏషాతు మానసీ పూజా బేరపూజా తథేతరా ॥ 7 ॥

భావము సులభము. శ్రీమన్నారాయణుని రూపమును ధ్యానించుకొని మనస్సులోనే ఉపచారములను భావించి పూజించుట మానసీపూజ యగును.

బాలురు, వృద్ధులు, అవిద్యావంతులు, అనారోగ్యవంతులు, ఆటవికులు, అశక్తులు, వ్యవధి లేనివారు, అవిటివారు, గ్రుడ్డివారు మానసీపూజ ద్వారా భక్తితో భగవంతుడైన శ్రీమన్నారాయణుని అర్చించవచ్చును.

నిత్యార్చనను గురించి చెప్పుచూ 9 వ అధ్యాయములో భృగుమహర్షి ఇట్లు చెప్పిరి.

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి నిత్యపూజావిధిం హరేః
సాకారంచ నిరాకారం హరేరారాధనం ద్విధా ॥ 1 ॥
ప్రతిమారాధనం ముఖ్యం సాకారమభిధీయతే
స్థండిలే చ జలేచైవ హృదయే సూర్యమండలే ॥ 2 ॥
ఆరాధనం నిరాకార మతః సాకారముత్తమమ్
సాకారం తత్ ద్విధా ప్రోక్తం నిత్యం నైమిత్తికన్వితి ॥ 3 ॥

విష్ణుమూర్తి యొక్క ఆరాధన రెండు విధములు. అవి సాకారము, నిరాకారము అనునవి. ప్రతిమారాధనను సాకారమందురు. వేదికపైగాని,

నీటిలోగాని, హృదయములో సూర్యమండలములో ఆరాధించుట నిరాకారము. అందు సాకారముత్తమము. నిత్యము నైమిత్తికమని సాకారము రెండు విధములు అని చెప్పబడినది.

గృహములో గాని, దేవాలయములో గాని పటము పెట్టుకొనియో, విగ్రహము పెట్టుకొనియో పూజించుట సాకారమనబడును. సాకారము గాని, నిరాకారము గాని భక్తితో భగవంతుని పూజించవలెను. భగవంతుని అర్చించుటలో 32 ఉపచారములు చెప్పబడినవి. అవి చేయలేనప్పుడు 29, 28, 16, 13, 11, 8, 6, 2, 1 ఉపచారములను చేయవలయునని విమానార్చన కల్పము 42 వ పటలములో కలదు.

పుష్పదానం ప్రణామశ్చ ద్వా వుపచారౌ,
ప్రణామ ఏకోపచారః

అనగా పుష్పములతో పూజించి, ప్రణామము చేయుట అనునవి రెండుపచారములున్నూ, ప్రణామము చేయుట మాత్రము ఏకోపచారమనిన్నీ చెప్పబడినది. నాలుగు పూలు భక్తితో పటముపై నుంచి, శ్రీస్వామివారి నామముచ్చరించుచూ ప్రణామము చేసిన చాలు భగవంతుడు సంతుష్టుడగును. అదికూడ ఆచరించలేని ఆస్తికుల అశ్రద్ధను యేమనవచ్చును.

ఖిలాధికారము

ఈ గ్రంథము కూడ భృగు మహర్షి ప్రోక్తమే. ఇందులో ఆరాధన మూడు విధములుగా చెప్పబడినది.

నారాయణస్య భూతానా మాత్మనః పరమాత్మనః
లీలయా జగదుత్పత్తి స్థితి సంహార కారిణః ॥ 14 ॥
దేవ దేవే శితుర్విష్ణోః లక్ష్మీశస్య జగత్పతేః
ఉపాయ స్త్రి విధః ప్రోక్తః పూజాయాః శ్రుణుతద్విజాః ॥ 15 ॥
మానసీ హోమపూజాచ బేరపూజేతి సాత్రిధా ॥ 16 ॥

ఒక లీలగా శ్రీమన్నారాయణమూర్తి జగత్తును సృష్టించుట, పోషించుట, సంహరించుట చేయుచున్నారు. లక్ష్మీపతి, జగత్పతి అయిన దేవ దేవుడైన

విష్ణుమూర్తిని పూజించు విధములు మూడు. అవి ఏమనగా మానసీ పూజ, హోమపూజ, బేరపూజ అనునవి. మానసీ పూజను గురించి పైన చెప్పబడినది.

హోమపూజ యనగా అగ్నిని వుత్పత్తి చేసి, విధి ప్రకారము అధ్వర్యులను నియమించి, సర్వదేవమయుడైన హరిని యజ్ఞపురుషునిగా భావించి, హోమముద్వారా పూజించుట.

కలి కాలములో ప్రత్యేక హోమ పూజ కష్టతరమైనది. అందుచే బేర పూజయు, మానసీ పూజయు అందరూ ఆచరించుచున్నారు. బేరపూజ విధానములో కూడ నిత్యాగ్ని ద్వారా హోమపూజ చెప్పబడియున్నది. వైఖానసాగమములో ప్రతి పూజలోను, ప్రతిష్ఠలోను, ఉత్సవములోను హోమ పూజ తప్పకయుండును. నిత్యపూజలో హవిర్నివేదన తర్వాత హోమము చేయవలసియున్నది, భోజ్యాసనము తర్వాత

తతశ్చాగ్నిం పరిస్తీర్య నిత్యహోమం సమాచరేత్
విమానదక్షిణే క్లప్తే యాగశాలా సురక్షితమ్ ॥ 263 ॥ 20 అధ్యాయము

విమానదక్షిణ భాగములో యాగశాలను నిర్మించి అందు నిత్యహోమము చేయవలయునని చెప్పబడెను. నిత్యహోమానంతరము బలిదానము చేయవలయును.

హోమపూజను అమూర్తార్చన యనియు, బింబపూజను సమూర్తార్చన అనియు అందురు.

అమూర్తేతి సమూర్తేతి ద్వివిధా సా ఽర్చనామతా
అమూర్తా ఽగ్న్యాహుతిః ప్రోక్తా సమూర్తా బింబపూజనమ్ ॥ 255 ॥
సమూర్తామూర్తయోర్ముఖ్యం సమూర్తం స్యాత్తు పూజనమ్
విశేషభక్తిహేతుత్వా చ్చక్షుషోః ప్రీతి కారణాత్ ॥ 256 ॥
రూపసందర్శనా ద్భక్తి ర్మనసో ఽతీవ జాయతే
తథా భక్త్యా కృతా పూజా ఐహికాముష్మిక ప్రదా ॥ 257 ॥
ఆలయార్చా గృహార్చేతి సమూర్తార్చా ద్వీధాపునః ॥ 258 ॥

అర్థము సులభముగా యున్నది. విశేష భక్తి హేతువగుట చేతను, కంటికింపుగా నుండుట చేతను, రూపమును చూచుటచే భక్తి పెంపొందుట

చేతను సమూర్తార్చన ముఖ్యమైనదని చెప్పబడినది. సమూర్తార్చన - గృహార్చన, ఆలయార్చన అని రెండు విధములు. ఆలయార్చన పరార్థ పూజ అనగా రాష్ట్రము కొరకు భక్తాదుల కొరకు చేయు పూజ. గృహార్చన స్వార్థ పూజ అనగా తనకు, తన కుటుంబమునకు సంబంధించిన పూజ.

సమూర్తార్చనాధికరణము

ఈ గ్రంథము అత్రిమహర్షిచే రచింపబడినది. అర్చన రెండు విధములుగా చెప్పబడినది.

అమూర్తేతి సమూర్తేతి ద్వివిధా సా ఽర్చనా మతా ॥ 28 ॥

అమూర్తా ఽగ్న్యాహుతిః ప్రోక్తా సమూర్తా ప్రతిమార్చనా ॥ 29 ॥

అగ్నియందు ఆహుతి చేయునది అమూర్తార్చన యనియు, ప్రతిమలను పూజించునది సమూర్తార్చన యనియు చెప్పబడెను.

ఆలయార్చా గృహార్చేతి సమూర్తార్చా ద్విధా మతా ॥ 35 ॥

సమూర్తార్చన రెండు విధములు. అవి ఆలయార్చన, గృహార్చన యనునవి. వీటిలో ఆలయార్చన ఉత్తమమైనది.

ఆలయార్చా సు పూర్ణేయ ముత్తమేతి ప్రకీర్తితా
దేవదేవస్య విష్ణోస్తు ఉత్తమార్చా క్రమస్యవై ॥ 37 ॥
చతుర్భి ర్మునిభిః ప్రోక్తా శ్చత్వారో విధయః శుభాః
చతుర్వేదోద్భవై ర్మంత్రై శ్చతుర్వేద సమాశ్రితాః ॥ 38 ॥
చతుర్వర్ణ్య సమృద్ధ్యర్థం చాతురాశ్రమ సిద్ధిదాః
ధర్మార్థ కామమోక్షాఖ్య చతుర్వర్గస్య సాధనమ్ ॥ 39 ॥
భృగుణా కాశ్యపేనాపి మయా చైవ మరీచినా ॥ 40 ॥

భృగు, అత్రి, కశ్యప, మరీచి మునుల చేత శ్రీవిఖనోముని ఉపదేశించిన అర్చనా విధానము విపులముగా వ్రాయబడినది. ఇది నాలుగు వేదముల మంత్రములతో కూడియున్నది. నాలుగు వర్ణముల వారికి, నాలుగు ఆశ్రమములవారికి, నాలుగు వర్గముల వారికి మోక్ష సాధనమయి యున్నది. అనగా ఈ అర్చనా విధానము అందరికీ అందుబాటులో యున్న మోక్ష సాధనము.

దేవాలయార్చనలో ముప్పది రెండు ఉపచారముల వరకు చెప్పబడియున్నది. వారి వారి శక్త్యానుసారము ఆ యా ఉపచారములు జరుపుచుందురు. అశక్తులైనవారు కూడ భగవదర్చన చేసి తరించుటకుపాయము చెప్పబడినది.

43 వ అధ్యాయము అత్రిసంహితలో ఇట్లు చెప్పబడినది.

కేవలం పుష్పదానం చ ప్రణామం చ ద్వివిగ్రహమ్
ఏక ఏవ ప్రణామశ్చే దేక విగ్రహ ముచ్యతే ॥ 14 ॥
అశక్తానామితి ప్రోక్తా మునిభిర్ద్వ చేక విగ్రహైః ॥ 15 ॥

పుష్పములతో పూజించి ప్రణామము చేయుట రెండు ఉపచారము లగును. ఒక్క ప్రణామము మాత్రము చేయుట ఏకోపచారమగును.

ప్రణామము చేయుటలో అయిదు విధములు చెప్పబడినవి. అవి మస్తిష్కం, సంపుటం, ప్రహ్వాంగం, పంచాంగం, దండాంగ మనునవి.

మస్తిష్కము - తలపై చేతులు అంజలిగా యుంచుకొని నమస్కరించుట.

సంపుటము - హృదయముపై అంజలి హస్తములతో నమస్కరించుట.

ప్రహ్వాంగము - ఒంగి హృదయముపై వ్యత్యస్త హస్తములతో నమస్కరించుట.

పంచాంగము - కూర్చుని పాదములపై వాలి నమస్కరించుట.

దండాంగము - భూమిపై సాష్టాంగపడి నమస్కరించుట.

ఈ ప్రణామములు చేయునపుడు భగవంతుని మనసా ధ్యానించవలయును.

పత్రం పుష్పం ఫలం తోయ మంకురం బీజమేవవా
గృహీత్వా విసృజేద్భక్త్యా విష్ణవే నమ ఇత్యపి ॥ 23 ॥
నమస్కారం తథా కుర్యాద్ద్వి విగ్రహమితి స్మృతమ్ ॥ 24 ॥

పత్రము గాని, పుష్పము గాని, ఫలము గాని, నీరు గాని ఒక ధాన్యపు గింజ గాని సమర్పించి నమస్కరించుటను చెప్పబడినది. యిదే విషయము భగవద్గీతలో కూడ చెప్పబడినది.

దీనిని గురించి ఒకటికి రెండుసార్లుగా వ్రాయుటమెందు కంటే భగవంతుని అర్చించుటలో వేదవిహిత మంత్రపూర్వకముగా ముప్పదిరెండు ఉపచారములతో

చేయుట ఉత్తమోత్తమము. అది తెలియనిదనియో, మంత్రములు రావనియో దూరముగా వుండవలసిన పని లేదు. ఇది కలి కాలము. కాలానుగుణ్యముగా యథాశక్తి భగవంతుని అర్చించవచ్చును. శాస్త్రములలో చెప్పబడిన విషయములు గ్రహించి భక్తితో భగవంతుడైన శ్రీమన్నారాయణ మూర్తిని యథాశక్తి అర్చించి తరించవలయును.

నిష్కల సకల స్వభావము

శ్రీమన్నారాయణమూర్తినే పరబ్రహ్మ, పరమాత్మ యని అందురు. **"తత్త్వం నారాయణః పర" ఇతి శ్రుతిః.**

ఆ పరబ్రహ్మను నిష్కల స్వభావునిగను, సకల స్వభావునిగను యెరుగ వలయును.

నిష్కల స్వరూపము : పాలలో మీగడ వలె, నువ్వులలో నూనె వలె, పుష్పములో గంధము వలె, పండులో రసము వలె, కట్టెలో అగ్ని వలె కంటికి కనిపించకుండా లోపల బయటా అంతటా వ్యాపించియుండును.

"అన్తర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణస్థిత" ఇతి శ్రుతిః

ఆయన గుణములను విమానార్చన కల్పములో వర్ణించబడినవి. విశ్వమంతయు వ్యాపించియున్నాడు. అందరి ఆత్మలలో నివసించి యున్నాడు.

"అణోరణీయా న్మహతో మహీయా నాత్మా గుహాయాం నిహితో ఽస్య జంతో" రితి శ్రుతిః

సకల స్వభావము : పైన చెప్పినవాటిని మథించినచో మీగడ, నూనె, అగ్ని ఉద్భవించును. భక్తితో ధ్యానముతో మథించినచో విష్ణుమూర్తి నిష్కల స్వభావము నుంచి సకల స్వభావము అగును.

కుమ్మరివాడు కుండలు చేయునప్పుడు ఆ చక్రముపై గల మట్టిని తను మనసులో భావించిన రీతిలో వివిధ రకములుగా తయారు చేయును. అదే విధముగా విష్ణుమూర్తి వివిధ రూపములలో ప్రకాశించుచున్నారు.

"విశ్వతశ్చక్షు రుత విశ్వతో ముఖో విశ్వతోహస్త ఉత విశ్వత స్పాత్. సం బాహుభ్యాం నమతి సంపతత్రైర్ద్యావా భూమీ జనయన్ దేవ ఏక" ఇతి శ్రుతిః

లక్ష్మీ విశిష్టాద్వైతము

ఆ శ్రీమన్నారాయణమూర్తిని శ్రీదేవితో కూడ అర్చించుట వైఖానస సాంప్రదాయము. శ్రీ శ్రీనివాసమఖి బ్రహ్మ సూత్రములకు వ్రాసిన భాష్యమునకు లక్ష్మీ విశిష్టాద్వైతమని పేరు పెట్టెను. లక్ష్మీదేవితో కూడి యున్న విష్ణువే మోక్ష ప్రదాన సమర్థుడని భావము. లక్ష్మియొక్క సహకారము వలననే శ్రీమన్నారాయణమూర్తి భక్తులకు ముక్తిని ప్రసాదించునని చెప్పబడినది.

లక్ష్మీసహితుడైన విష్ణువే ఆరాధ్యుడని చెప్పబడినది. లక్ష్మీనారాయణులు అనాది నుంచి ఒకటిగా యున్నారు. కాశ్యప జ్ఞానకాండ 35 వ అధ్యాయములో ఇట్లు చెప్పబడినది.

మాయుంతు ప్రకృతిం విద్యా న్మాయినంతు మహేశ్వరం" ఇతి. తత్సం శ్లేషాల్లోక యాత్రామూలాదేవీ, తస్మాత్ తమనయైవ సహ దేవేశ మర్చయన్తి పరమర్షయః సాదేవీ శ్రీరితి ప్రోక్తా సా ప్రకృతిః సా శక్తిః తదభిన్నాః స్త్రియః సర్వాః పురుషాస్తద భిన్నాస్సర్వే తాభ్యాం స్థితిః తస్మాత్ సహైవార్చయేత్

భావము : మాయ యనునది ప్రకృతి. మాయి అనగా మాయను అధీనము నందు కలవాడు మహేశ్వరుడు. ప్రకృతి పురుషుల సంబంధము చేత లోకయాత్ర జరుగుచున్నది. లోకయాత్రకు మూలము ప్రకృతియే కావున లోకయాత్రనుంచి ముక్తిని పొందగోరువాడు ప్రకృతి స్వరూపిణి యగు లక్ష్మీదేవితో చేరిన నారాయణమూర్తి నారాధించవలయును. ఆమెయే శక్తి, లోకమందలి స్త్రీ సమూహమంతయు ఆ ప్రకృతియొక్క ప్రతిరూపములే. పురుషులందరును పరబ్రహ్మము యొక్క ప్రతిరూపములు కావున లక్ష్మీనారాయణుల నారాధించవలయును.

శ్రీశ్రీనివాసమఖి ప్రార్థనా శ్లోకములో ఇట్లు చెప్పెను.

"నిరుపమ గుణ సిన్ధుర్నిత్య లక్ష్మీసమేతో" అన్నారు.

శ్రీ స్వామివారు నిత్యము లక్ష్మితో కలసియే యుంటారు. శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి వక్ష స్థలములో కుడివైపున శ్రీలక్ష్మీ అమ్మవారి విగ్రహము కలదు. వారి కంఠాభరణములలో కూడ లక్ష్మీదేవి యున్న ఆభరణము ఎప్పుడూ వుంటుంది. ఆయనకు ప్రియమైన పేరు శ్రీనివాసుడనియే.

కాశ్యప జ్ఞానకాండలో 38 వ అధ్యాయములో ఇట్లు చెప్పబడినది.

తస్మాత్ సర్వప్రయత్నేన శ్రియం దేవీం పూజయేత్.

సాచ ప్రసాదానుగ్రహపరా. వైష్ణవత్సలా. తతః శ్రియంతుసాధ యేద్యత్నాత్. ఆమృత్యోః శ్రియమేవ కాంక్షీత. దుర్లభాంనైనా మవమన్యేతీత్యేవ మాద్యాః శ్రుతయోవదన్తి

ప్రకృతియైన లక్ష్మీదేవి లోక ప్రవృత్తికి కారణమగుట వలన సర్వ ప్రయత్నము లచే ఆమెను పూజింపవలయును. ఆమె కరుణామయి. అనుగ్రహము చేయును. విష్ణుభక్తులందు వాత్సల్యము కలది. అందుచే ప్రయత్నము చేసి ఆమె నారాధించవలయును. మరణకాలము వరకు జీవితమంతయు ఆ దేవి యనుగ్రహమునకు ఎదురు చూడవలయును. ఎట్టి సందర్భములలోను సాధించుటకు శక్యము కాని కార్యమగుటచే ఆ దేవి అనుగ్రహమును యేమరుపాటుగానైనను అలక్ష్యముతో చూడరాదు అని శ్రుతులు చెప్పుచున్నవి.

అందుచే శ్రీమన్నారాయణమూర్తితో పాటు శ్రీ లక్ష్మీదేవిని కూడ ఆరాధించ వలయును.

పంచమూర్తి విధానము

విమానార్చన కల్పములో ఇట్లు చెప్పబడెను.

పరమాత్మ అయిదు రూపములాయెను. "స ఏవా పురుషః పంచధా పంచా" త్మేతి శ్రుతిః. ఆ రూపముల పేర్లు.

పంచమూర్తులు - విష్ణు, పురుష, సత్య, అచ్యుత, అనిరుద్ధ.

ఆదిమూర్తియైన విష్ణువు విషయ గుణములను బట్టి మిగతా నాలుగు మూర్తులుగా అయ్యెను. ఆ గుణములు ధర్మ, జ్ఞాన, ఐశ్వర్య, వైరాగ్యములనునవి.

ధర్మ గుణాంశ - మహావిష్ణువు లేక పురుష

జ్ఞాన గుణాంశ - సదావిష్ణువు లేక సత్య.

ఐశ్వర్య గుణాంశ - సర్వవ్యాపి లేక అచ్యుత

వైరాగ్య - నారాయణ లేక అనిరుద్ధ.

ఈ పంచమూర్తుల వర్ణనము కాశ్యప జ్ఞానకాండ 34 వ అధ్యాయములో చూడనగును. యెల్లప్పుడు భగవానుని ప్రతిష్ఠించు సందర్భములలో వారిని

ఆనపాయి గణములను నిత్యసూరులతో చేరియుండునట్లే ప్రతిష్ఠించవలయును. లేనిచో హాని కలుగునని చెప్పబడినది.

ఈ పంచ శబ్దము అనగా అయిదు అనునది విశేషముగా వాడబడినది.

పంచభూతములు - పృధి వ్యాప స్తేజో వాయు రాకాశములు.

పంచాగ్నులు- సభ్య, ఆహవనీయ, అన్వాహార్య, గార్హపత్య, ఆవసత్థ్యములు.

పంచవాయువులు- ప్రాణ, అపాన, వ్యాన,ఉదాన, సమాన వాయువులు.

పంచ బేరములు - ధ్రువ, కౌతుక, ఉత్సవ, స్నపన, బలి బేరములు.

పంచ రూపములు - పర స్వరూపము, వ్యూహ, విభవ, అన్తర్యామి,అర్చావతారములు.

పంచ పాత్రలు - పాద్య, ఆచమన, అర్ఘ్య, స్నాన, శుద్ధ జల పాత్రలు.

స్థల పంచకములు - స్వయం వ్యక్త, దివ్య, సైద్ధము, పౌరాణికము, మానుషికము.

పంచ ప్రణామములు - మస్తిష్కము, సంపుటము, ప్రహ్వాంగము, పంచాంగము, దండాంగము.

పంచ శయనములు - అండజం, ముండజం, రోమజం, వామజం, చర్మజం.

పంచాంగ భూషణం - కటకం, ఉపవీతం, కుండలం, అంగులీయకం, గ్రైవాలంకరణం.

పంచశుద్ధిః - దేహశుద్ధి, స్థాన శుద్ధి, పాత్ర శుద్ధి, ఆత్మ శుద్ధి, బేర శుద్ధి.

పంచాయుధములు - శంఖం, చక్రం, గద, **శ్హార్ఙము, అసి,**

పంచవిధ విమానములు - శాంతికము, పౌష్టికము, జయదము, అద్భుతము, సార్వభౌమికము.

పంచ పరివారదేహః - విష్వక్సేన, గరుడ, శ్రీభూత, న్యక్ష, భూతపీఠములు.

పంచ ఆసనములు - ఆభిచారిక, సింహాసన, పద్మాసన, పద్మసింహాసన, భద్రాసనములు.

విష్ణు పంచ పర్వదినములు -శ్రవణ నక్షత్రం, కృష్ణ శుక్ల పక్షములందలి **ద్వాదశులు, పూర్ణిమ, అమావాస్య.**

పంచాంగము - తిథి, వార, నక్షత్ర, యోగ, కరణములు సూచించునది.

ఈ పంచ శబ్దము ఉదాహరణకు చెప్పబడినది. విష్ణు, పురుష, సత్య, అచ్యుత, అనిరుద్ధ మూర్తులను అర్చించుట వైఖానస ఆగమ శాస్త్రములలో స్పష్టముగా వివరించబడినది.

మోక్ష స్వరూపము

విమానార్చన కల్పము అష్టా శీతి తమః పటలములో ఇట్లు చెప్పబడినది.

తదారాధనేన సంసారార్ణవ నిమగ్నో జీవాత్మా పరమాత్మానం నారాయణం పశ్యతి

సో ऽప్య పునరావృత్తికం దివ్యలోకం ప్రాపయతి. పశ్చా త్కృతకృత్యోభవతి.

సంసార బంధన వాసనా న్ముక్తిర్మోక్షః

భావము : భగవదారాధన వలన సంసార సముద్రములో యున్న జీవాత్మ, పరమాత్మయైన నారాయణుని దర్శించును. దాని వలన తిరిగి పునర్జన్మ లేకుండా దివ్య లోకమును చేరును. సంసార బంధననుండి ముక్తి పొందుటయే మోక్షమనబడును.

మోక్షస్య చాతుర్విధ్యం

తదపి సమారాధన విశేషాచ్చతుర్విధ పదా ऽవాప్తిః

సాలోక్యం, సామీప్యం, సారూప్యం, సాయుజ్యమితి

ఆమోద ప్రాప్తిస్సాలోక్యం, ప్రమోద ప్రాప్తి స్సామీప్యం,

సమ్మోద ప్రాప్తి స్సారూప్యం, వైకుంఠ ప్రాప్తి స్సాయుజ్యమితి.

అర్థము సులభముగా యున్నది.

మోక్ష లక్షణం

తచ్చనిత్యానంద మమృత రసపానవ త్సర్వదా తృప్తికరం

పరమాత్మనో నిత్యనిషేవణం పరం జ్యోతిః ప్రవేశనం

తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ం సదాపశ్యన్తి సూరయ" ఇతి శృతిః

భగవదారాధన స్యైకోపాయత్వం

భగవన్తం నా ऽన్యథా ప్రాప్నోతీతి విజ్ఞాయతే.

భగవదారాధన వలన మోక్షము కలుగును. భగవంతుని చేరుటకు వేరు మార్గము లేదని చెప్పబడెను.

వానప్రస్థాదులు

శ్రీవైఖానస శాస్త్రములో విష్ణు బలి, శ్రామణాగ్ని, వానప్రస్థాశ్రమ విధానములు చెప్పబడినవి. యితర సూత్రకారులు కూడ ఆయా సందర్భములలో శ్రీ వైఖానస శాస్త్రమునే ప్రమాణముగా తీసుకుని వాటిని ఆచరించమన్నారు.

గనుక అమూల్య సందేశ రత్నముల నందించుచున్న శ్రీ వైఖానస గృహ్య సూత్రము, ఆగమ శాస్త్రములను పఠించి, లేక వాటిలోని విషయములు గ్రహించి, వాటిని ఆచరించి చరితార్థులు కావలసిందిగా కోరుచున్నాను.

శ్రీ వైఖానస దివ్య సిద్ధాన్త వర్ధతామ ऽభి వర్ధతామ్.

అత్రి మహర్షి స్తుత స్తోత్రము

సర్వేషామపి దేవానాం పరో నారాయణః స్మృతః
నారాయణః పరం బ్రహ్మ పరమాత్మా పరో ఽవ్యయః ॥
సబ్రహ్మా స శివశ్చేతి శ్రుతిరాహ సనాతనీ
ఆపో నారాః సముద్దిష్టాస్తాసు తస్యాయనం యతః ॥
తేన నారాయణః సో ఽభూత్సర్వ స్యాపి సనాతనః
అణోరణీయాన్మహతో మహీయాంశ్చ గుహాస్థితః ॥
విశ్వవ్యాపక శీలత్వాద్విష్ణురిత్య భి ధీయతే
సర్వవేదమయో దేవః సర్వదేవమయో విభుః ॥
సర్వయజ్ఞమయో విష్ణుః సర్వ ధర్మమయో హరిః
సర్వేశః సర్వభూతాత్మా సర్వాధారః సురేశ్వరః ॥
నిత్యో ఽచిన్త్యో ఽప్రమేయశ్చ నిర్గుణో ఽతీంద్రియః పరః
అనాధి నిధనః స్రష్టా పాతా హర్తా ఽఖిలస్య చ ॥
పరంధామా పరం జ్యోతిః సర్వకారణ కారణమ్
ఆదౌ నారాయణో ఽవ్యక్తః స్రష్టుం వ్యక్తగుణాన్వితః ॥
నారాయణం మహాదేవం విష్ణుం సర్వేశ్వరం విభుం
పరాత్పర తరం నిత్యమర్చయన్తి నమన్తి తే ॥
తస్మిన్ దేవే ఽర్చితే దేవాః సర్వే సంతర్పితాస్తతః
ఇహాము త్రాపి పురుషో విష్ణో రర్చయితైవ హి ॥
ఇష్టాన్ కామానవాప్నోతి తదీయం చ పరంపదమ్ ॥
నామ్నా విఖనసం ప్రాహుర్యం చ వైఖానసం తథా
ఋషిణా తేన సంప్రోక్తం సూత్రే వైఖానసే మతమ్ ॥
భక్త్యా నారాయణం నిత్యమర్చయేదితి తద్వయమ్

- సమూర్తార్చనాధికరణే - ప్రథమో ఽధ్యాయః

శ్రీ వైఖానస దివ్య సిద్ధాన్త వివర్ధనీ సభ (రిజిష్టర్డ్)

శ్రీ విఖనస ఆశ్రమము

రింగ్ రోడ్ : తిరుమల

★ వివర్ధనీ సభ వారిచే తిరుమలలో నిర్వహింపబడుచున్న శ్రీ విఖనస ఆశ్రమమున చక్కని వసతులు గల 32 గదులు - 'శుభశ్రీ' కల్యాణ మంటపము - దిగువ పాకశాల - భోజనశాల కలవు.

★ ఆశ్రమ ప్రాంగణమున శ్రీ విఖనోమునీంద్రులమూర్తి ప్రతిష్ఠితమై త్రికాలార్చన నిర్వహింపబడుచున్నది. యాత్రార్థులై తిరుమలకేతెంచు స్వశాఖీయులీ ఆశ్రమములో స్వల్ప ని ర్వహణ వ్యయము చెల్లించి వసతిని పొందవచ్చును.

శ్రీ వైఖానస పత్రిక

(శ్రీ వైఖానస దివ్య సిద్ధాంత వివర్ధనీ సభ వారిచే ప్రచురింపబడుచున్నది)

చందా వివరములు

మహారాజ పోషకులు	రూ. 5000-00
రాజ పోషకులు	రూ. 2500-00
పోషకులు	రూ. 1116-00
సంవత్సర చందా	రూ. 70-00
విడి ప్రతి	రూ. 6-00

ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములు, వ్యాసములు, చందాలు వగైరా పంపవలసిన చిరునామాలు :

శ్రీ వైఖానస పత్రిక
S.V.D.S.V. సభ కార్యాలయం
రింగ్ రోడ్, తిరుమల
చిత్తూరు జిల్లా - 517 504
ఫోన్ : 77282

శ్రీ వైఖానస పత్రిక
వైద్య సేవాసదన్
రాజ్ యువరాజ్ ఎదురుగా
గాంధీనగర్, విజయవాడ-520 003
ఫోన్ : 574243